

Bibó István évnyitó beszéde

Elhangzott 1998. szeptemberében

Kedves vendégeink; kedves szülők, kedves tanárok; kedves régi és új diákjaink!

Nem mindig szerettem iskolába járni, és augusztus közepétől gyakran számolgattam szomorúan vagy keseregve, hogy milyen kevés van már hátra a nyárból. De az évnyitót ennek ellenére is inkább szerettem: jó volt találkozni a társakkal (még néhány tanárral is), akkor is, ha régi iskolámban mentünk egy osztállyal feljebb, s akkor is, ha új iskolába kerültem. Kívánom, gyerekek, hogy ez az öröm legyen meg bennetek is, még ha nehéz is elszakadni a nyártól.

Második tanévünk kezdetén nem vagyunk kevésbé hálásak, mint tavaly ilyenkor. Istennek azért, hogy erőt adott és azért, hogy megerősített a reménységben iskolánk jövőjére nézve; és minden földi segítőnknek és támogatónkak, hatóságoktól szülőkön, barátokon át volt diákjainkig.

Ezen az évnyitón iskolánk névadójára, Sylvester Jánosra szeretném irányítani a figyelmeteket. Ez azoknak sem lesz hiábavaló, akik már hallottak vagy tanultak róla.

A XVI. században, amikor élt, nagyon nehéz idő következett Magyarországra. Sylvester János 1504 körül egy olyan országban született, amely a nyugati keresztyénség által megszervezett-átítatott Európa lényegében egyenrangú tagjának számított. De a legközelebb

volt az egyre fenyegetőbbben támadó török birodalomhoz, amely 1526-ban Mohácsnál döntő vereséget mért a magyar királyságra; tizenöt év múlva elfoglalta az ország fővárosát; s újabb évtized múlva, az 1550-es években elkezdett tartósan berendezkedni az ország középső harmadában; mint azóta tudjuk, 150 évre. A közeledő veszély Sylvester gyerekkorában még csak bizonytalanságot és félelmet keltett; férfikorára azonban visszatérő háborús viszonyokat, anarchiát s a félelem és bizonytalanság évtizedekre történő meghosszabbítását jelentette. Az országnak két királya volt; lehetett az erőviszonyok szerint az egyiktől a másikhoz állni és vissza, lehetett a zavarosban halászni, egyszerre vagy felváltva udvarolni töröknek és Habsburgnak, ellenfeleket és vetélytársakat beárulni, harácsolni és gazdagodni - végsőleg a szegények és elesettek rovására, mert őket két hatalom is adóztatta, és a háború elől és a változó vagy nem is létező határok között sehová sem tudtak menekülni a falujukból. S ha egy tanult ember netán a hazáját akarta szolgálni, azt sem volt könnyű megállapítania, melyik ez a haza, hol van éppen s ki a gazdája, s mit lehet érte tenni, olyat, amelyet a háború, az ellenség tönkre ne tehetne.

S ebben a helyzetben terjed el a reformáció, amely egy régóta esedékes kérdést vet fel az egyházban: az egyház és a világi hatalom, illetve az egyház és a bibliai kijelentés eltorzult viszonyát. S Magyarországra pontosan a fent vázolt helyzetben érkezik és terjed el; és nemcsak gondolatok, nézetek tisztázását segíti, hanem arra is lehetőséget ad, hogy a saját igazságukat kizárólagosnak tekintő, elkeseredett vagy durva, érdekeik vagy hiúságuk által mozgatott emberek és csoportok egymás ellen forduljanak. A szellem és a hit csatamezőin is sokszor háború folyt vita vagy tárgyalás helyett.

Mit tett ebben a helyzetben Sylvester János?

Tudjuk, hogy megérintette a reformáció - de nem tudjuk, hogy annak melyik irányával rokonszenvezett, s hogy formálisan csatlakozott-e valamelyikhez. Nem tudjuk, mert munkáiból nem lehet megállapítani: "Ő nem érvel, nem cáfol, nem támad, nem vitatkozik, nem térít, nem csúfol, nem "rútol", nem nevezi Antikrisztusnak a pápát", és egyáltalán senkit sem; viszont magyar nyelvtant ír, lefordítja az Újszövetséget magyarra, nyomdát alapít, illetve elvállalja a Nádasdy Tamás által felállított nyomda vezetését, amelyben a betűmetsző munkát sem derogál kitanulnia. Egyszóval: ahelyett, hogy veszekedne, sértegetne, teszi a dolgát, s megpróbálja elvégezni azt, amit feladatának felismer. - Nagyon meg lennék elégedve, ha közös munkánk eredményeképpen ti is ilyen emberekké válnátok: akik nem a saját igazukat keresik, hanem a feladatukat, hogy azt elvégezhessek.

1504 körül született; az 1520-as években volt diák a krakkói egyetemen; fő műveit 1534-1543 között írta Nádasdy Tamás sárvári udvarában; azután a bécsi egyetemre került a görög, majd a

héber nyelv és végül a "história" tanárának; az 1550-es években eltűnik a kutatók szeme elől.

Szeretném, ha a mi szemünk elől nem tűnne el.

Ezekkel a gondolatokkal az 1998/99-es tanévet megnyitom.